

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN SORUNLARI PROJESİ POLİTİKA BELGESİ

KA154-YOU-000241313
Avrupa Birliği Projesi

İSTANBUL
BİLİMLER
AKADEMİSİ

İSTANBUL
BİLİMLER
AKADEMİSİ

İstanbul Bilimler Akademisi Vakfı Yayınları

Uluslararası Öğrencilerin Sorunları Projesi Politika Belgesi KA154-
YOU-000241313 Avrupa Birliği Projesi

© İstanbul Bilimler Akademisi Vakfı

Yazılı izin alınmadan çoğaltılamaz, bilimsel ve akademik çalışmalar dışında
alıntı yapılamaz

Uluslararası Öğrencilerin Sorunları Projesi,
Avrupa Birliği Erasmus+ Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile
hazırlanmıştır. İçeriği İstanbul Bilimler Akademisi Vakfı ve Avrupa Birliği'nin
görüşlerini yansıtmamaktadır.

Birinci Baskı, 2026

Yayıncı Sertifika No: 45534

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN SORUNLARI PROJESİ POLİTİKA BELGESİ

Yayın Sahibi

İstanbul Bilimler Akademisi Vakfı adına
Prof. Dr. Gülfettin Çelik

Yazarlar

Prof. Dr. Veysel Kurt
Dr. Mehmet Erken

Editör

Pelin Eroğlu Kadkoy

Kapak ve Sayfa Tasarım

Ömer Külüt

İstanbul Bilimler Akademisi Vakfı

Büyükdere Cad. Raşit Rıza Sok. No: 4 Ahmet Esin İşhanı Kat: 4
Mecidiyeköy / İstanbul - Tel: (0212) 211 66 56
www.ibav.org / bilgi@ibav.org

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN SORUNLARI PROJESİ POLİTİKA BELGESİ

KA154-YOU-000241313
Avrupa Birliği Projesi

İSTANBUL
BİLİMLER
AKADEMİSİ

İçindekiler

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN SORUNLARI.....	7
Yönetici Özeti.....	7
Sorunlar ve Arka Plan	7
Yeni Gelen Öğrenciler - İlk Problemler.....	7
Vaatler ve Gerçekler Arasında Türkiye Bursları Sistemi.....	8
Diğer Problemler	9
GİRİŞ	10
POLİTİKA ÖNERİLERİ.....	17
ÇALIŞTAY NOTLARI.....	20
Konya.....	21
Samsun	24
İzmir	27
İstanbul.....	30
SONUÇ.....	32

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN SORUNLARI

KA154-YOU-000241313

Yönetici Özeti

Uluslararası öğrencilerin sorunlarını tespit etmek amacıyla Konya, Samsun, İzmir ve İstanbul'da yapılan çalıştaylarda öğrencilerin Türkiye Bursları, kamu kurumları, üniversiteler ile ilgili ve genel olarak sosyal hayatta yaşadıkları problemlerin birinci ağızdan tespit edilmesi hedeflenmiştir. Dört şehirde üçer güne yayılarak gerçekleştirilen oturumlarda öğrencilerin dile getirdikleri problemlerin pek çoğunun genelleştirilebilir problemler oldukları; bunların yanı sıra her şehirde farklı şehre/bölgeye özel problemler yaşandığı tespit edilmiştir.

Sorunlar ve Arka Plan

Çalıştaylar boyunca öğrencilerin dile getirdikleri problemlerin önemli bir kısmının, öğrencilerin Türkiye'ye ilk geldiklerinde karşılaştıkları problemler olduğu gözlemlenmiştir. Benzer bir şekilde zikredilen problemlerin bir kısmının da vaat edilen hizmeti bulamamaktan kaynaklı problemler aktardıkları gözlemlenmiştir. Bu iki üst başlığın ardından öğrencilerin farklı kurum ve kişiler nezdine karşılaştıkları problemler vardır.

Yeni Gelen Öğrenciler – İlk Problemler

Yapılan görüşmelerde problem olarak zikredilen konuların belirli bir kısmı öğrencilerin kabul almak ile başlayan ve okula başladıkları ilk birkaç ay boyunca devam eden problemlerden oluşmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin ülkeye, şehre ve üniversiteye geliş süreçlerine dair kapsamlı bir çalışma ihtiyacı görülmektedir. Çalıştay raporlarında dile getirilen bazı örnekler şunlardır;

- Öğrencilerin kabul kağıtlarının geç gelmesi ve vize almada yaşanan problemler
- Öğrencilerin ülkeye geldiklerinde ilk karşılama ve bilgilendirmede yetersizlikler
- Danışman, mentor ve büyük öğrencilerle yardım ağlarının kurulamaması
- Devlet kurumları ile iletişimde dil-kültür yabancılığı kaynaklı problemler

Bu nedenle öğrencilerin kendi geldikleri ülke, Türkiye’de geldikleri şehir, okuyacakları üniversite, iletişim kuracakları devlet kurumları ile ilgili kapsamlı bir bilgilendirmeye ihtiyaç duydukları açıktır.

Her ne kadar pek çok okul ve kurum öğrenciler okula başladıktan sonra kapsamlı oryantasyon çalışmaları yapıyor olsalar da dile getirilen problemler bu programlara kadar yaşanıp büyük oranda çözülmektedir.

Görüşülen öğrenciler arasında birkaç senedir Türkiye’de yaşayan öğrencilerin dahi ülkeye geldikleri günlerde yaşadıkları problemleri zikretmeleri, bu problemlerin küçük ya da büyük problemler olmalarından bağımsız olarak öğrenciler için hatırdı kalıcı bir özelliğı olduğunu göstermektedir.

Vaatler ve Gerçekler Arasında Türkiye Bursları Sistemi

Yapılan görüşmelerde öğrencilerin Türkiye Bursları ile doğrudan-dolaylı bir ilişkisi olacak şekilde şikayetlerinin, Türkiye’de kötü bir tecrübe yaşamaktan öte burs tanıtımlarında öğrencilere vaat edilen şeylerin gerçekleşmemesi ile ilişkili olduğu gözlenmiştir.

Türkiye Bursları programı, üniversite yerleştirmesinden konaklamaya, sağlık sigortasından uçak biletine ve Türkçe dil eğitiminden aylık nakdi desteğe kadar tüm süreçleri kapsayan bütüncül bir eğitim desteğı sunmaktadır. Burs programının sunduğı bu imkanlar öğrencilerin beklentilerini de artırmaktadır. Mevcut beklentiler öğrencilerin memnuniyet eşiklerini de yükseltmektedir. Ayrıca bu durum öğrencilerin karşılaştıkları en ufak bir problemlerde dahi şikâyet etmesine, kendilerine vaat edilen şeylerin gerçekleşmediğı duygusuna kapılmalarına neden olmaktadır.

Öğrencilerin, karşılaştıkları her problemde Türkiye Burslarına danıştıkları ve bu durumun öğrencilerin problemlere çözüm üretme kapasitelerine ket vurduğu gözlemlenmiştir. Bu durum aynı zamanda öğrencilerin tedbirsiz bir yaşam tarzı benimsemelerine yol açtığı gözlemlenmiştir. Bu soyut problemin somut örnekler ile desteklenip, tanımlanıp somut -ve muhtemel küçük- adımlar ile çözülmesi burs programının daha güçlü bir şekilde devamı için elzemdir.

Diğer Problemler

- Öğrencilerin piyasanın taleplerine nasıl karşılık vereceği konusunda yeterli saha çalışması ve resmi-sivil faaliyet yoktur. Bu durum hem öğrencilerin mezuniyetleri sonrası iş ararken problem yaşamalarına hem de öğrencilikleri esnasında staj bulma imkanlarına ket vurmaktadır.
- Öğrencilerin sosyal hayata katılma yönünden sıkıntı yaşadıkları farklı açılardan dile getirilmektedir. Bu problem bir dışlanma probleminden öte yeni gelen öğrencilerin sosyal hayata entegrasyonunda doğru kanalları bulamamaları etrafında düğümlenmektedir.
- Öğrenciler Türkiye’de staj imkânı bulamamakta ve mezuniyetleri sonrasında Türkiye’de iş bulmak ve kendi ülkeleri ile ticari ilişkiler geliştirebilmek konusunda zorlanmaktadır. Özellikle yaz ve tatil dönemlerinde burada yalnız kaldıkları; kalacak yer, burs, yemek, ders çalışma ya da bir işte çalışma gibi bütün program alternatiflerinde problemler yaşadıkları gözlemlenmiştir.
- Öğrencilerin üniversitelerin uluslararası öğrenci ofislerinden aldıkları hizmet değişkenlik göstermektedir. Üniversitelerde yer alan ofislerin iş yapıları ve sınırları konusunda bir dağınıklık olduğu görülmektedir. Ofislerin görev ve sorumlulukları kimi zaman belirsizdir. Üniversite idari personelinin Türkçe dışında bir dil konuşmaması da öğrencilerin hizmet alması önünde bir engel oluşturmaktadır.
- Öğrencilerin önemli şikâyet kalemlerinden bir tanesi maruz kaldıkları ayrımcılıklardır. Bu ayrımcılıklar genellikle göçmen ayrımcılığı ve etnik ayrımcılıktır. Öğrenciler, ikili ilişkiler geliştikçe bu ayrımcılıkların azaldığını dile getirirse de problemin yaygınlığından mustarıptır.

GİRİŞ

Her türlü eğitim faaliyeti, tekil insanların, insan topluluklarının ve belki bir ülkenin kaderini değiştirebilecek etkilere sahiptir. Uluslararası öğrencilerin eğitimi de bu gerçekten azade değildir. Her eğitim faaliyeti gibi uluslararası öğrencilerin eğitimi de geleceğe atılan tohumlardır. Fakat farklı topraklardan gelen bu tohumların meyveleri de başka havaların ve suların etkisi ile başka diyarlarda ve bambaşka şekillerde filizlenecektir. Mizaçları, kültürleri ve dertleri ayrışan bu öğrencilerin eğitimleri de eğitim sonrası hayatları da hususi bir ilgi gerektirmektedir.

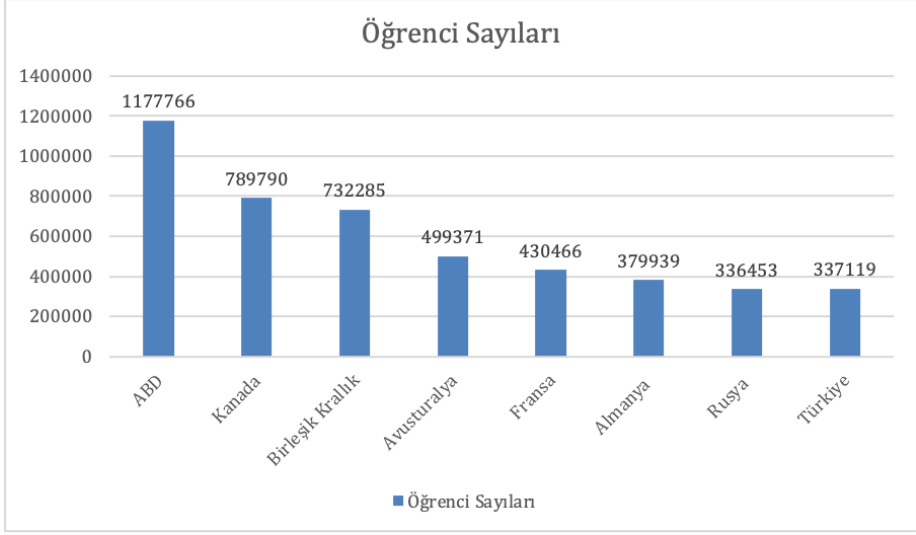
Türkiye’de 2010’lu yıllar boyunca eğitim alanında yaşanan önemli gelişmelerden bir tanesi ülke çapında artan uluslararası öğrenci sayıları olmuştur. Devlet destekleri, üniversite sayısının artması, dünyada uluslararası öğrenci hareketliliğinin yükselmesi, çatışma ve savaşların insan hareketliliğini artırması gibi çoklu sebeplerin etkisi ile Türkiye’nin her yerinde uluslararası öğrenci sayıları hızlı bir şekilde artmıştır. Bu artış ivmesinin sonunda 2010’dan itibaren neredeyse 10 kat artan öğrenci sayısı ile Türkiye dünyada en çok uluslararası öğrencinin eğitim aldığı ilk 10 ülke arasına girmiştir.

Uluslararası öğrenci hareketliliğini etkileyen çoklu faktörlerin kendi içlerinde ve kendi aralarındaki ilişkinin sürekli değişmesi, bu konunun hem niceliksel hem de niteliksel olarak düzenli aralıklarla incelenmesini mecbur kılmaktadır. Uluslararası Öğrencilerin Sorunları başlıklı bu proje, Türkiye’deki uluslararası öğrencilerin güncel problemlerine içeriden bakma hedefi ile tasarlanmış ve farklı şehirlerde yaşayan öğrencilerin dilinden sorunları tespit ederek çözüm önerileri ortaya koymaktadır.

1990’lı yıllardan itibaren dünya çapında uluslararası öğrenci hareketliliği düzenli bir artış göstermiştir. Bu hareketlilik içinde uzun yıllardır başı çeken ülkeler; ABD, İngiltere, Avusturya, Kanada, Almanya ve Fransa’dır. Bu ülkelere zaman içinde Çin ve Hindistan da hem öğrenci gönderme hem de öğrenci alma açısından dahil olmuştur. Dünyada 1990’da farklı ülkelerde eğitim

gören toplam öğrenci sayısı yaklaşık 1,5 milyon iken 2025 yılı itibariyle bu sayının 7,3 milyon olduğu tahmin edilmektedir.

Dünyada en çok öğrenciye ev sahipliği yapan ülkeler sırasıyla ABD, Kanada, Birleşik Krallık, Avustralya, Fransa, Almanya, Çin, Rusya ve Türkiye'dir.*

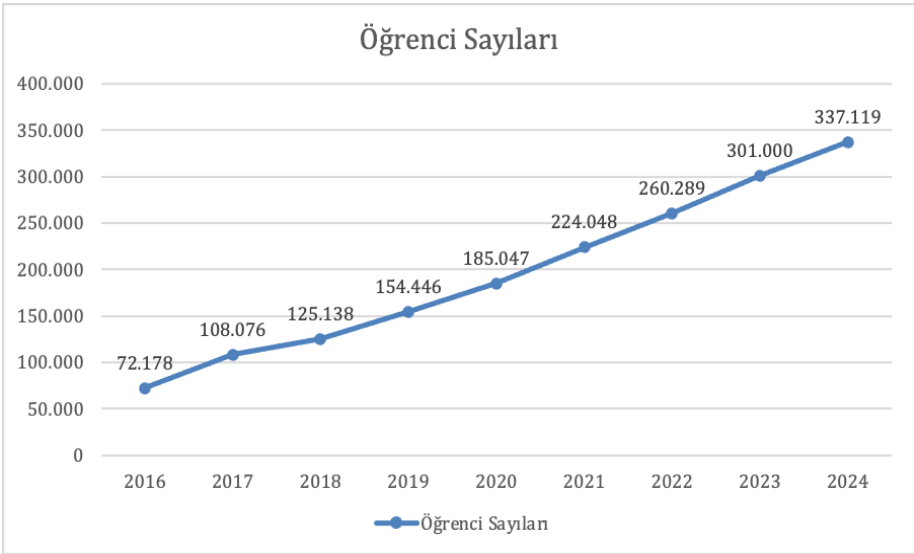
Grafik 1: Dünyada en çok uluslararası öğrenciye sahip ülkeler (2025)

Uluslararası öğrenci hareketliliği alanında öne çıkan ülkelere gelen öğrenciler çeşitli ortak eğilimler göstermekte, oldukça çeşitli bir ülke havuzundan öğrencilerin ilgisini çekmektedir. ABD ve Kanada'ya giden öğrenciler ülkeleri açısından büyük bir çeşitlilik gösterirken İngiltere ve Fransa gibi ülkeleri tercih eden öğrencilerin, bu ülkelerin eski sömürgelerinden geldikleri görülmektedir.

Tercih edilen ülkeler kadar genç nüfusunu farklı ülkelerde eğitime gönderen öğrenciler de önemli bir dikkat kalemidir. Bu anlamda farklı ülkelere en çok öğrenci gönderen ülkeler Hindistan, Çin, Özbekistan, Vietnam ve Nepal'dir.

* Veriler Project Atlas 2025 yılı verilerinden derlenmiş. Türkiye'ye dair sayılar YÖK İstatistik portalından temin edilmiştir. Bkz. https://ie.widen.net/s/ljwpc5sczd/project_atlas_infographic_2025

Türkiye, son on beş yılda artan uluslararası öğrenci sayısı ile dünyanın en çok uluslararası öğrenciye sahip on ülkesi arasına girmiş dikkat çekici bir örnektir. Türkiye’de 2010’lu yıllarda öğrenci sayılarının hızlı ve neredeyse kontrol edilemez yükselişinin ardından, hem bu artışı besleyen şartların değişmesi hem de idari düzenlemelerin daha belirgin hale gelmesi ile pandemi sonrası dönemde uluslararası öğrenci sayısındaki artış bir düzene oturmuştur. Türkiye çapında öğrenci sayıları son yıllarda ortalama %10’luk bir artış ivmesi tutturarak 2025-2026 eğitim yılında 360 binin üzerine çıkmıştır.

Grafik 2– Yıllara göre Türkiye’de uluslararası öğrenci sayıları

Türkiye’nin uluslararası öğrenci hareketliliği bu alanda öncü konumdaki ülkelerin genel eğilimleri ile paralellik taşıdığı gibi farklılıklar da içermektedir. Öncelikle Türkiye, uluslararası öğrenci sayısının artışı anlamında dünyadaki genel eğilimin içinde yer almaktadır. Neredeyse tüm ülkelerde yaygın olduğu şekli ile Türkiye’de de komşu ülkelerden gelen öğrenciler büyük bir yer tutmaktadır. 2024-2025 yılı rakamlarına göre ülkemizdeki uluslararası öğrencilerin %45’i sınır komşusu ülkelerden gelmektedir. Fakat bu noktada Türkiye’de bu komşular arası öğrenci hareketliliğinin çerçevesinin doğrudan sınır komşularını aşarak Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Balkanların tamamını kapsayan bir çerçeveye büründüğü görülmektedir. Bir diğer önemli eğilim,

Türkiye'nin son on yılda Suriye, Mısır, Yemen gibi ülkelerde gerçekleşen savaş ve çatışmalarda üstlendiği uluslararası öğrenci hareketliliğine etkileridir. Bu coğrafi gerçekler yanında 1990'lı yıllarda başlatılan Büyük Öğrenci Projesi ile büyük çoğunlukla Türkî cumhuriyetlerden ve 2010 sonrasında Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın yürüttüğü Türkiye Bursları kapsamında dünyanın farklı ülkelerinden öğrencilerin Türkiye'ye gelmesini sağlaması, Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin kendine has bir nitelik kazanmasına katkıda bulunmuştur. Bu özellikleri ile Türkiye uluslararası öğrencilik alanında hem bölgesel bir odak hem de küresel bir ilgi merkezi haline gelmiştir. Ülke çeşitliliği anlamında Türkiye'ye gelen öğrenciler arasında, dünyaya en çok öğrenci gönderen Çin ve Hindistan gibi ülkelerin olmaması da Türkiye'nin global trendlerin ötesinde kendine has bir uluslararası öğrenci hareketliliği içinde bulunduğunu göstermektedir.

Sıra	Ülke	Öğrenci Sayısı	Sıra	Ülke	Öğrenci Sayısı
1	Suriye Arap Cumhuriyeti	54794	8	Özbekistan Cumhuriyeti	8925
2	Azerbaycan Cumhuriyeti	42969	9	Afganistan İslam Cumhuriyeti	8309
3	Türkmenistan	37542	10	Somali Federal Cumhuriyeti	7123
4	İran İslam Cumhuriyeti	31486	11	Yemen Cumhuriyeti	6682
5	Kazakistan Cumhuriyeti	12893	12	Ürdün Haşimi Krallığı	6055
6	Irak Cumhuriyeti	11556	13	Bulgaristan Cumhuriyeti	5697
7	Mısır Arap Cumhuriyeti	10900	14	Rusya Federasyonu	5393
			15	Filistin Devleti	5334

Tablo, Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin hangi ülkelerden ve bölgelerden geldiklerine dair genel eğilimleri açıklıkla yansıtmaktadır. Tablo 2, gelen öğrencilerin bölgelere göre dağılımını göstermektedir. Bu tabloya göre

gelen öğrenciler arasında komşu ülkeler ve Türk dünyası ülkelerinin belirgin bir yoğunluğu vardır. Avrupa ve Amerika kıtalarından gelen öğrenci sayıları ise oldukça sınırlıdır. Bu tablo, Türkiye'deki uluslararası öğrenciler arasında bölgesel yoğunluğu kanıtlamaktadır.

Tablo 2: Öğrenci sayılarının bölgelere göre dağılımı*		
Orta doğu	130.835	Suriye, İran, Irak, Mısır, Yemen, Ürdün, Filistin
Balkanlar	11.832	Bulgaristan, Yunanistan, Kosova, Arnavutluk
Türk Dünyası	117.831	Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Tacikistan
Güney Asya	14807	Afganistan, Pakistan, Bangladeş, Hindistan
Afrika	41303	(Not: Mısır, Orta Doğu içinde değerlendirilmiştir)

Türkiye'de artan uluslararası öğrenci sayıları idari meselelerden eğitimin niteliğine, toplumsal uyumdan mezun ilişkilerine kadar çok geniş bir skalada soru işaretlerini doğurmakta ve araştırmalara kapı açmaktadır. Bu nedenle Türkçede öğrencilerin sayısal artışına paralel olarak uluslararası öğrenciler üzerine yayınlar da artmıştır. 1990'lı yıllarda hem öğrenciler için hem de Türkiye için yeni bir gündem olan uluslararası öğrencilerin problemleri ve Türkiye'ye nasıl uyum sağlayacakları konusunda peş peşe çalışmalar yapılmıştır.** Türk Dünyasından gelen öğrenciler özelinde başlayan çalışmalar geçen yıllarda devam etmiş olsa da yine öğrenci sayısındaki artışa paralel olarak 2010'lu yıllarda büyük bir ivme kazanmış, adeta patlama yaşanmıştır. Bu artışa ek olarak daha fazla üniversite ve kamu kurumunun alana yönelik çalışmalarının artması ile yayınların çerçevesi de çeşitlenmiştir. Eğitim bilimleri özelinde başlayan çalışmalar zaman içinde sosyolojiden halk sağlığına, tarihten iletişim bilimine kadar geniş bir skalaya yayılmıştır.

Yaklaşık kırk yıla yayılan bu araştırma alanında sayısal değişimlere, gelen öğrencilerin çeşitliliğine, öğrencilerin geliş yolları ve şekillerine göre iç deği-

* İstatistik.yok.gov.tr adresinde yer alan 2024-2025 yılı verilerinden derlenmiştir.

** Erken, *Türkiye'de Uluslararası Öğrencilik Çalışmaları*.

şimler de yaşanmaktadır. Dinamik bir şekilde okuldan okula, şehirden şehre ve dönemden döneme yaşanan değişimler konunun gündemde kalmasını mecbur kılmaktadır. Örneğin Türkiye’de bir dönem göçmen düşmanlığı ciddi bir artış göstermiş fakat sonrasında düşüşe geçmiştir. Ya da her okulun kendine has sınavlar yapması bir dönem uluslararası öğrenciler için büyük bir problem alanı iken, ÖSYM’nin başlattığı TR-YÖS sınavı, önemli bir alternatif haline gelmiştir. Bir başka örnek olarak Suriyeli öğrenciler, 2015 sonrasında uluslararası öğrenci hareketliliği konusunun en önemli başlıklarından birisi iken 8 Aralık 2024 sonrasında bu konu Türkiye’de eğitim alan Suriyelilerin yeni Suriye üzerindeki etkilerine evrilecektir.

Türkiye’nin uluslararası politikaları içinde önemli bir başlık olan uluslararası öğrencilerin mevcut durumunu tespit etmek, gelecekte uluslararası ilişkiler alanında ülkemizi neler bekleyebileceğine dair de fikir verme potansiyeline sahiptir. Bu gerçeğin bilincinde olan araştırmacılar, sivil toplum kuruluşları ve devlet kurumları uluslararası öğrenci hareketliliği konusuna dair farklı açılardan araştırmalar yapmaktadır. Bu bağlamda sadece son bir sene içinde İTO*, İlke Vakfı** ve Seta Vakfı*** tarafından uluslararası öğrencilere dair raporlar yayınlanmıştır.**** Bu kurumsal ilgilerin yanında araştırmacıların konuya olan ilgisi, öğrenci sayıları nispetinde canlı bir şekilde devam etmektedir.

Konu ve Çerçeve

İstanbul Bilimler Akademisi Vakfı önderliğinde, Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İki Doğu İki Batı Uluslararası Öğrenci Derneği ve İzmir Uluslararası Öğrenci Derneği ortaklığında hayata geçirilen “Uluslararası Öğrencilerin Sorunları” başlıklı proje, Türkiye’deki uluslararası öğrencilerin sorunlarını tespit etmeyi hedeflemiştir. Gençlik projelerinin doğası gereği sahadan

* Kocakaya, *Türk İş Dünyasının Uluslararası Öğrencilik Yaklaşımı, Tecrübe ve Beklentileri*, Proje Raporu, <https://itosam.org.tr/yayinlar/yayin/483cf268-ab87-4789-9d9c-6a651466c6c7>

** Koytak - Kuru, *Türkiye’de Uluslararası Öğrencilerin Eğitim ve Yaşam Deneyimleri*, Araştırma Raporu, <https://ilke.org.tr/tr/yayin-detay/turkiye-de-uluslararasi-ogrencilerin-egitim-ve-yasam-deneyimleri>

*** Taşçı - Kızılkaya, *Uluslararası Öğrencilerin Türkiye’ye Katkıları*, Araştırma Raporu, <https://www.setav.org/uluslararasi-ogrencilerin-turkiyeye-katkilari>

ve öğrencilerle doğrudan temas ile gerçekleştirilen proje, öğrencilerin yaşadıkları problemleri birebir onlardan dinlemeyi merkeze almıştır. Bu amaçla, Samsun, Konya, İzmir ve İstanbul'da gerçekleştirilen çalıştaylarda öğrencilere dört ana başlıkta problemlerini anlatma imkânı verilmiştir: Türkiye Bursları ile ilgili yaşadıkları problemler, üniversitelerde yaşadıkları problemler, kamu kurumları ile ilgili yaşadıkları problemler ve sosyal hayatta karşılaştıkları problemler.

Çalıştaylarda öğrenciler konu açısından hiçbir sınırlamaya tabi tutulmayarak müşterek bir şekilde akıllarına gelen tüm problemlerini dile getirmeleri hedeflenmiştir. Grup halinde yapılan toplantılarda öğrenciler, farklı öğrencilerin de benzer problemler ile karşılaştıklarını görerek rahatlama imkânı buldukları gibi ortak akıl yürüterek problemlerine çözüm bulma veya benzer problemleri yaşayan arkadaşlarından çözüm önerileri alma imkânı da bulmuştur. Bu beyin fırtınası sonrasında öğrenciler ellerinde kalan problemlere dair sunumlar gerçekleştirmiştir.

Yapılan sunumlar ve yine öğrencilerin geliştirdikleri çözüm önerileri, proje araştırmacıları tarafından derlenerek politika önerileri belirlenmiştir. Proje kapsamında yapılan çalıştaylara, öğrencilerin doğrudan problem yaşadıkları kurumlardan temsilcilerin katılması, sadece proje katılımcılarının değil, ilgili kamu kurumlarının da öğrenciler ile müşterek bir zeminde doğrudan temas kurmalarını sağlamıştır. Kamu kurum temsilcileri, çoğunlukla kâğıt üzerinde karşılaştıkları problemlerin gerçek temsilcileri ile görüşerek kendi politikalarına yön verme imkânı bulmuştur.

POLİTİKA ÖNERİLERİ

Aşağıda, proje boyunca derlenen problem kalemleri, çözüm önerileri ve bunların sebeplerin analiz edilmesi ile oluşturulan politika önerileri yer almaktadır. Bütün öneriler için aynı zamanda muhtemel paydaş kurumlar belirtilmiştir.

Kamuda Dil Bilgisi Seviyesinin Artırılması

Paydaşlar: İçişleri Bakanlığı, YÖK, Üniversiteler.

Uluslararası öğrencileri de kapsayacak şekilde Türkiye’de ikamet eden farklı milletlerden insanların sayısı artmaktadır. Bu durum pratik işleyişte dil bilen personele ihtiyacı beraberinde getirmektedir. Bu nedenle ilgili kurumlarda çalışan personeller için dil şartlarının konulması ve farklı dillerde iletişim kurulabilmesinin sağlanması amacıyla tercümanların görevlendirilmesi konusunda çalışmaların arttırılması gerekmektedir.

Uluslararası Öğrencilerin Ekonomik Gücü

Paydaşlar: Ticaret Bakanlığı, YTB, YÖK, TOBB ve bağlantılı Ticaret ve Sanayi Odaları

Uluslararası öğrencilerin Türkiye ekonomisine katkıları üzerine somut çalışmalar yoktur. Bu nedenle öğrencilerin somut ekonomik katkıları belirsizdir. Aynı şekilde öğrencilerin doğurduğu yeni ekosistemin küresel ölçekte nasıl bir etki alanı oluşturduğu ve oluşturabileceği meçhuldür. Bu amaçla öğrenci ve mezunlar üzerine saha ve piyasa araştırmaları yapılarak bunların ekonomik etki ve potansiyelleri tespit edilmelidir.

Öğrencilerin potansiyel etkileri tespit edildikten sonra sektörel ve ülke bazlı eşleştirmelerle öğrencilerin Türkiye’deki firmalarda staj yapabilmelerinin önü açılmalıdır.

YTB'nin bu konuda, özeld e Türkiye Burslularına hitap eden fakat genel olarak uluslararası öğrencileri ihmal etmeyen mezun birimleri ve faaliyetleri vardır. Bu faaliyetlerin ekonomik bir göz ile değerlendirilerek potansiyellerin ve katkıların tespiti, çıkarılabilecek yol haritasının da belirlenmesine yardımcı olacaktır.

Türkiye Bursları Söylem Düzenlemesi

Paydaşlar: YTB

Türkiye Bursları ile ilgili olarak burs programına dair yapılan tanıtımlarda daha dikkatli bir dil kullanılması, burs programının uzun yıllara dayanan tecrübelerinden de yararlanarak öğrencilerin yanlış-farklı anlamalarına müsait başlıkların dikkatle incelenmesi gerekmektedir. Türkiye Bursları şu an dünyada imkanları en geniş burslardan bir tanesidir. Bursun kapsadığı alanın genişliği, (başvurularda ve tanıtımlarda hiçbir vaat olmasa da) öğrencilerde “Türkiye’ye gelen her öğrencinin, her türlü ihtiyacının YTB tarafından karşılanacağı”na dair bir beklenti oluşturmaktadır. Bu beklenti özellikle öğrencilerin yeni geldikleri dönemlerde çok yüksektir. Görüşülen öğrencilerin, Türkiye Bursları’nın kapsamının nerede bittiği ve tamamen kendi sorumluluklarındaki alanların nerede başladığına dair net bir anlayışa sahip olmadıkları fark edilmiştir. Bu nedene Türkiye Burslarına dair söylemlerin, öğrencilerin mesuliyeti ile kurumun vaat ettikleri arasındaki çizgiyi açık ve net bir şekilde gösteren daha çok vurguya sahip olması gerektiği görülmüştür. Kurum ve öğrenciler arasındaki ilişkinin kimi alanlarda öğrenciler nezdinde netleşmemiş olması, kurumun yaptığı geniş hizmetlere rağmen öğrenciler nezdindeki memnuniyet düzeyine menfi etki ettiği görülmüştür. Bu neden kurumun, geçmiş tecrübelere de dayanarak burslara dair söyleminde belirgin bir revizyona gitmesi elzem görülmektedir.

YÖK, Uluslararası Ofis Çerçeve Belgesi

Paydaşlar: YÖK

YÖK tarafından Uluslararası öğrenci ofislerinin çerçevesine dair merkezi ve okulların kendi imkanlarına göre değiştirebileceği bir çerçeve oluşturulmalıdır. Bu ofislerin sadece idari süreçlerin yürütüldüğü ofisler olarak de-

ğil, öğrencilerin farklı gündelik ihtiyaçlarının da karşılanabileceği “bütüncül destek birimleri” olarak yapılandırılmalıdır. Okulların, öğrencilerden aldıkları harçların bir kısmını bu ofislere aktarmaları temin edilerek ofislerin uluslararası öğrenciler için farklı etkinlikler yapabilmelerine imkân verilmesi sağlanmalıdır. Bu çerçevede hem farklı üniversitelerdeki ofislerin birbirleri ile iletişim kurarken yardımcı olacağı gibi, öğrencilerin idari işlemlerinin yürütülmesine de katkı sağlayacaktır. Diğer yandan bu düzenleme idari olarak da üniversitelerdeki birimlerin birbirleri ile mütakabiliyetlerini sağlayarak, kurumlar arasında gelişen ve gelişebilecek olan muhtemel idari belirsizlikleri de engelleyecektir.

Hâmi Aile Sistemi

Paydaşlar: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, YÖK, YTB.

Gönüllü ailelerin ve öğrencilerin başvurularının değerlendirilerek şehirlerde aileler ile öğrenciler arasında eşleştirmeler yapılmasını temin etmeyi amaçlayan proje ile aileler, farklı ülkelerden öğrencilerin, bir üst kurumun nezaretinde ve sınırlarını kendilerinin belirlediği oranda hamiliğini üstleneceklerdir. Bu sayede öğrenciler, doğrudan Türk aileler ile ve yaşadıkları şehrin yerel dinamikleri ile tanışma imkânı bulacaklardır. Bu sayede öğrencilerin geldikleri şehrin sosyal hayatına entegrasyonuna dair problemlerin ciddi oranda çözülmesi öngörülmektedir.

Kamu Personelinin Uluslararasılık Bilincinin Artırılması

Paydaşlar: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı, YÖK, Üniversiteler

Hizmet içi eğitimler ve diğer ile uluslararasılaşmanın farklı cepheleri kamu personelinin tamamının Türkiye'nin uluslararasılaşma ve uluslararası öğrenci politikalarını öğrenmesi ve anlaması temin edilmelidir.

* Koytak, E. & Koru, E. (2026). *Türkiye'de uluslararası öğrencilerin eğitim ve yaşam deneyimleri* (Araştırma Raporu 26/2026). İLKE Vakfı.

ÇALIŞTAY NOTLARI

YÖK'ün 2024-2025 eğitim yılı verilerine göre Türkiye'de 337119 uluslararası öğrenci eğitim görmektedir. Bu öğrencilerin 136404'ü yani yaklaşık %40'ı İstanbul'da eğitim almaktadır. İstanbul'u sırasıyla Ankara, Eskişehir, Erzurum, Karabük ve İzmir takip etmektedir. Türkiye'deki öğrenci sayısının 2023-2024 eğitim yılına göre %10 arttığı, 2025-2026 eğitim yılında da yine benzer bir artış ile 360 bin dolayında öğrencinin halihazırda eğitim aldığı tahmin edilmektedir.

Bu metinde yer alan politika önerileri İstanbul, Konya, Samsun ve İzmir'de öğrenciler ile yapılan çalıştaylara dayanmaktadır. Öncelikle çalıştayların gerçekleştirildiği şehirlerde bulunan toplam uluslararası öğrenci sayılarına dair bilgiler aşağıda sunulmuştur;

- Konya'da beş üniversitede toplam 5156 öğrenci eğitim görmektedir. Bu öğrencilerin büyük çoğunluğu Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi'nde okumaktadır. En çok öğrencinin geldiği ülke, Konya'daki uluslararası öğrenci toplamının 1/5'inden fazlasını oluşturan Suriyeli öğrencilerdir. Bunu Azerbaycan, İran, Irak ve Afganistan'dan gelen öğrenciler takip etmektedir.
- Samsun'da iki üniversitede toplam 5047 öğrenci eğitim görmektedir. Öğrencilerin 4802'si Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde okumaktadır. Öğrencilerin en çok geldiği ülkeler Türkmenistan, Azerbaycan, Irak, İran ve Afganistan'dır.
- İzmir'de on üniversitede toplam 10.019 öğrenci eğitim görmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Ege Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi'nde eğitim almaktadır. İzmir'e en çok öğrencinin geldiği ülkeler sırasıyla Azerbaycan, İran, Bulgaristan, Kazakistan ve Türkmenistan'dır.
- İstanbul'da bulunan 58 üniversitede toplam 136.000 öğrenci vardır. Bu öğrenciler arasında Türkmenistan, İran, Suriye, Azerbaycan ve Özbekistan'dan gelen öğrenciler başı çekmektedir. En çok öğrencinin bulunduğu okullar İstanbul Medipol, İstanbul, İstanbul Aydın, İstanbul Yeni Yüzyıl ve İstanbul Gelişim Üniversiteleridir. En çok uluslararası öğrenciye sahip ilk on okulun arasında sadece bir devlet üniversitesi bulunmaktadır.

KONYA

YTB

Sorunlar	Çözüm Önerileri
Türkiye'deki ekonomik dalgalanmaların öğrencilerin bütçelerini etkilediği görülmektedir. Ailesinden destek alan öğrenciler bulunmakla beraber bu desteğin düzenli olmaması da öğrenciler için problem yaratmaktadır.	Öğrencilerin sürpriz masraflar ile karşılaşmaları, ailelerinden destek görememeleri ihtimal dahilindedir. Bu nedenle öğrencilerin çalışamamasına dair düzenlemelerin gözden geçirilmesi ve çeşitli şartlara bağlanması yerinde olacaktır.
Farklı şehirlerde farklı YTB öğrencileri farklı hizmetler alabilmekte, aynı şehirde bile yurt kaliteleri fark edebilmektedir.	Öğrenciler arasında bir adaletsizlik duygusunun oluşmaması için her şehre, tamamen aynı imkanların sağlanabileceği azami miktar belirlenerek Türkiye burslusu gönderilmelidir.
Yüksek Lisans ve Doktora öğrencilerine bursların yanında ek araştırma imkanları sağlanmamaktadır. Uluslararası öğrenciler araştırma projelerinde rahatlıkla yer alamamaktadır.	Yüksek Lisans ve Doktora öğrencilerine ek araştırma ödenekleri veya yayın ve araştırma desteği sağlanması, projelerde yer alma imkânı tanınması konusunda görüşmeler yapılmalı.
Türkiye Bursları programı Türk öğrenciler arasında yeteri kadar bilinmemektedir.	Her yıl belirli dönemle Türkiye Bursları öğrencileri/mezunları tarafından Türk öğrencilere Türkiye Bursları programının doğurduğu/doğurabileceği faydaları birinci elden anlatılması sağlanabilir.
Türkiye Bursları kapsamında öğrencilerin geniş ve dönüş uçak biletleri karşılanmaktadır fakat ölüm gibi istisnai durumlarda ek bir destek sağlanmamaktadır.	Destek kalemleri arasında istisnai haller altında bazı maddelerin yer almasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Birinci dereceden akrabaların vefatı halinde uçak bileti temin edilebilir.

KAMU KURUMLARI

Sorunlar	Çözüm Önerileri
Genel Problemler	
Genel olarak her kurumda bir oranda ayrımcılık ile muhatap olma riski bulunmaktadır.	Kamu kurum personellerinin uluslararası öğrenciler konusunda düzenli bilgilendirilmeleri gerekmektedir.
Uluslararası öğrenciler Türk bürokrasisi ve devlet yapısına yabancı oldukları için basit sorunlarda bile çözüm bulmakta zorlanmaktadır.	Öğrencilerin Türk kültürüne olduğu kadar bürokratik işleyişe ve muhatap olacakları kamu kurumlarının işleyişlerine dair de asgari düzeyde bilgilendirilmeleri gerekmektedir.
Öğrenciler E-devlet üzerinden CİMER platformuna erişememektedir, çeşitli problem ve şikayetlerini iletebilecekleri bir merci bulunmamaktadır.	Uluslararası öğrenciler çok spesifik, kendilerine has ve uzmanlık gerektiren problemler de yaşayabilmekte ve bunların çözümlerine dair danışacak bir merci bulamamaktadır. Bu nedenle CİMER dahilinde yahut bir CİMER benzeri bir yapılanma için saha çalışması yapılmalıdır.

İl Göç İdaresi	
YÖK ile Göç İdaresi Başkanlığı arasında imzalanan protokol çok faydalı olmakla beraber belgelerin üniversitelerden belirli dönemlerde toplanıp İl Göç İdaresine iletilmesi bazen problem yaratabilmektedir.	Öğrencilerin de bu tarihleri göz önünde bulundurarak hareket etmeleri; kurum çalışanlarının da belgelerin çok önemli olduğunun bilincinde hareket etmesi temin edilmelidir.
Öğrenci ikamet izni başvuru sürecine dair değişken muameleler olabilmektedir. (Verilen vize miktarı, başvuru ve cevap süresi gibi)	İl Göç İdaresinin resmi süreleri oldukça uzun olsa da rutin süreçlerde işlemler hızlı sonuçlanmaktadır. Fakat öngörülebilir uzamaların dışındaki değişikliklerde öğrencilere bilgi verilmesi temin edilmelidir.
İkamet izni ile verilen kimliklerde isimler yanlış yazılabilmektedir.	Öğrenciler başvurularında farklı kurumlardan aldıkları belgeleri teslim etmiş olsalar da genellikle Göç İdaresi personelinin dikkatsizliği kaynaklı yaşanan bu problem için personellerin katı bir şekilde uyarılması gerekmektedir.

Evli ve çocuklu ailelerin öğrencilik durumlarına dair karmaşa sürmektedir.	Ayrıca bir problem bulunmadığı takdirde evli öğrencilerin ailelerinin de ikamet alabilmesi temin edilmelidir.
KYK Yurtları	
Yazın yurt değişimleri ve yemek çıkması problem doğurmaktadır.	Her şehirde ya da belirli bölgelerde ülkelerine gidemeyecek öğrencilerin mağdur edilmemesi için çalışmalar yapılmalıdır.
KYK yurtlarında odalar oldukça kalabalık, yabancı olduğu için uluslararası öğrenciler dışlanabiliyor ve ders çalışmak için uygun ortam bulunamayabiliyor.	Yurtlarda odada öğrenci sayısının makul bir seviyenin üstüne çıkmaması sağlanmalıdır.
Üniversiteler	
Üniversite ofisleri hem bir devlet kurumu hem bir dernek gibi işliyor, bu durumun bazı avantajları olsa da öğrenciler için gönül rahatlığı ile başvurabilecekleri bir yer haline gelmesi gereklidir.	Uluslararası Öğrenci ofislerinin devlet kurumu mantığından uzaklaştırılması ve çeşitli maddi haklara sahip olması temin edilmelidir.
Üniversitedeki bazı personeller uluslararası öğrencilere karşı olumsuz tutumlara sahip.	Üniversitelerde sadece akademisyenlerin değil bütün idari personelin de uluslararası öğrenci hareketliliği konusunun önemini anlaması sağlanmalıdır.
Türkçe eğitimi sonrası TÖMER'lerden alınan dil sertifikalarının geçerliliği üniversiteden üniversiteye değişmekte ve bu sebeple öğrenciler mağduriyet yaşamaktadır.	TÖMER sertifikaları ile ilgilenen tek bir kurum olmalı, kitaplar konusunda bir standartlaşma olmalı ve sertifikalar tek bir kurum tarafından organize edilmelidir.
Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencileri Türkçe'yi yeni öğreniyorlarsa tez yazarken zorlanmaktadır.	Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerine daha yoğunlaştırılmış bir Türkçe eğitimi verilebilir. Bu derslerin bir kısmı online da olabilir.

Sosyal ve Kültürel Problemler

Öğrenciler zaman zaman ten renkleri ve geldikleri ülkeye göre ayrımcılık ile muhatap olmaktadır.	Son yıllarda göçmen karşıtlığının arttığı bir gerçektir. Bu probleme karşı yapısal çözümler gerekmektedir.
--	--

SAMSUN

YTB

Sorunlar	Çözüm Önerileri
Burs miktarı ve bursların zaman zaman geç yatması sebebiyle öğrenciler zorluk yaşamaktadır. Ailesinden yardım alamayacak durumda olan öğrenciler için bu durum sorunlar yaratmaktadır.	Bursların yatırılma düzeni ve miktarları konusunda aksamaların olmaması için ilgili birimler düzenli olarak takip edilmelidir.
Öğrenciler acil durumlarda Türkiye Bursları ile ilgili bir yetkiliye ulaşmakta zorluk yaşamaktadır.	Her üniversitede en azından bir Türkiye Bursları yetkilisinin olması temin edilmelidir.
Yazı Türkiye’de geçirmek zorunda kalan öğrenciler için daha fazla program yapılabilir ya da yaz okulu ayarlanabilir.	Yazları ülkelerine gidemeyen öğrencilerin burada vakitlerini daha verimli geçirmeleri, bazı okullarda yaz okulu alabilmeleri gündeme alınabilir
Uluslararası öğrenciler, özellikle zorunlu staj yapması gereken öğrenciler, staj yeri bulma konusunda büyük sıkıntılar çekmektedir.	YTB, Cumhurbaşkanlığı ile koordineli bir şekilde uluslararası öğrencilere staj programları düzenleyebilir.
Yüksek lisans ve doktora danışman veya okul kaynaklı olarak uzatmalar yaşanabilmekte. Burs kurallarının böyle durumlarda esnetilmemesi öğrenciler açısından sıkıntı yaratmaktadır.	Türkiye Burslarının kurallarını gevşetmeyecek şekilde istisnai durumlara dair de kurallar getirmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.
Türkiye Bursları mezunları arasındaki bağlantıların zayıf olduğu gözlemlenmiştir.	Mezunların ilişkisini kuvvetlendirecek faaliyetlerin miktarı artırılmalıdır.
Akademisyen olmak isteyen uluslararası öğrenciler kendi iş ve alanlarına dair iş deneyimi kazanmadan ülkelere dönmek zorunda kalmaktadır.	Akademisyen aday öğrencilerin 1 dönem ücretli-ücretsiz asistanlık yaptırılması, ders verdirilmesi sağlanabilir yahut devlet ya da vakıf üniversitelerinde ders vermeleri teşvik edilebilir.

KAMU KURUMLARI

İl Göç İdaresi	
İkamet izni için hem online hem de elden başvuru yapılmasına rağmen tüm resmî belgelerde yazandan farklı/yanlış bilgilerin sisteme girilmesi problemi ile karşılaşmaktadır.	Bu tür hataların olmaması açısından çalışanların katı bir şekilde uyarılmaları gerekmekte, gerekirse cezai işlem uygulanmalıdır.
Öğrenci ikameti ile verilen kimlik kartlarının çipli olmaması sebebiyle bazı hizmetlerden yararlanılamamaktadır.	Son yıllarda özellikle bankacılık işlemlerinde fakat aynı zamanda e-devlet tabanlı hizmetlerde çipli kimlik kartına dayalı işlemlerin sayısı artmaktadır. Bu nedenle öğrencilere verilecek kimliklerin de bu şartları taşıması temin edilmelidir.
KYK Yurtları	
KYK yurtlarında mutfak olmaması sebebiyle öğrenciler kendi ülke yemeklerini yapma fırsatı bulamamaktadır.	Çeşitli şartlara bağlı olarak yurtlara mutfak açılması sağlanabilir.
Üniversiteler	
Türkçe hazırlık sonrası bile Türkçe seviyelerinin yeterince gelişmediği görülmektedir.	Uluslararası öğrencilere özel olarak lisans eğitimine ayrıca Türkçe, Türk Dili Edebiyatı dersleri konulmalı.
Üniversitelerin Uluslararası Öğrenci Ofisi, Kariyer Merkezi veya Spor, Kültürel ve Sosyal Faaliyetler Daireleri uluslararası öğrencilere yönelik yeteri kadar program gerçekleştirmemektedir.	Uluslararası öğrenci ofislerinin maddi imkanları ve personel kapasiteleri artırılmalı. Üniversitelerin farklı birimlerine bu noktada daha fazla imkân verilmelidir.

Sosyal ve Kültürel Problemler

Türk toplumu Türkiye Bursları programı hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığından uluslararası öğrencilere yönelik ayrımcılık gösterebilmektedir.	Türkiye Burslularının geldikleri ülkelerin başarılı öğrencileri arasından seçildiklerinin yerel ve ulusal mecralarda yaygın bilgi haline getirilmelidir.
---	--

<p>Öğrenciler şehrin gündelik hayatına yeterince dahil olamama sorunuyla karşılaşmaktadır.</p>	<p>Türk bir ailenin yanında ikamet etme veya öğrencilere üst sınıflardan mentor öğrenci temin edilmesi gibi gönüllü çalışmalar ile öğrencilerin sosyal hayata entegrasyonu desteklenebilir.</p>
<p>Uluslararası öğrenciler eğitim gördükleri şehirlerin sahip olduğu değerlerden, kıymetlerden yeterince haberdar olamamaktadır.</p>	<p>Öğrencilerin buldukları şehrin STK'larına, ticari ve sosyal hayatının, yerel basın ve kültür merkezlerine planlı ziyaretler yapmaları temin edilmelidir.</p>
<p>Uluslararası öğrenciler, mevcut öğrenci kulüplerinin faaliyetlerine az katılmaktadır.</p>	<p>Sadece uluslararası öğrencilere has kulüplerin değil, diğer kulüplerin de faaliyetlerinin öğrencilere ulaşması için okul yönetimleri tarafından çaba sarf edilmelidir.</p>

İZMİR

YTB

Sorunlar	Çözüm Önerileri
Verilen burs miktarı sene başında belirleniyor ve sene boyunca artan enflasyon bursun yetersiz kalmasına sebep oluyor.	Sene başlarında yapılan burs artışlarının bir sonraki senenin ekonomik dalgalanmalarını dikkate alarak belirlenmesi gerekmektedir.
Yurttan kalmayan öğrencilere verilen nakdi barınma yardımının piyasa gerçeklerinden uzak olması öğrencilerin barınma konusunda sıkıntılar yaşamasına sebep olmaktadır	Yurttan kalmayan öğrencilere verilen Nakdi barınma yardımının öğrencinin kaldığı şehirdeki ortalama kira fiyatları dikkate alınarak verilmesi gerekmektedir.
KYK yurduna yerleşemeyen öğrencilerin yerleştirildiği özel yurtlar ile KYK yurtları arasında adaletsizlik yaşanmakta veya öğrencilerin mağdur olmalarına sebep olmaktadır.	Türkiye Bursluları üniversitelere yerleştirilirken sadece yerleştirildiği bölümler değil, yerleştirildiği şehirdeki yurt imkanları da gözötenmeli, yeterli KYK yurdu kapasitesi olmayan şehirlerle fazla öğrenci yerleştirilmemelidir.
YTB ile alternatif iletişim kanalı bulunmaması, bir problem yaşandığında tek bir yoldan iletişim kurulması iletişimi kısıtlamaktadır. Ofis ve temsilcilik olmadığı durumlarda acil problemlerin çözümlerinin uzamasına sebep olmaktadır.	Acil hizmet alınabilecek kanalların açılması gerekmektedir.
İllerde Türkiye Bursları Ofisi ve temsilciliklerinin olmaması öğrencilerin irtibat kuramamasına yol açmaktadır.	Bölgesel YTB ofislerinin açılması ve üniversitelerden ilgili bir temsilcinin tayin edilmesi gerekmektedir.
Türkiye Bursları çeşitli ülkelerde yeteri kadar tanıtılmıyor.	Yurt dışı tanıtımda resmi kanalların dışında mezunlardan ve diğer kurumlardan daha fazla faydalanılması gerekmektedir.
Bursların kimi zaman geç yatması öğrencilerin ekonomik problemler yaşamasına sebep olmaktadır.	Bu problem bütçe dönemleri ve resmî tatiller ile bağlantılı olarak yaşanabilmektedir. YTB'nin bu konuda daha dikkatli davranması tavsiye edilmektedir.

KAMU KURUMLARI

Sorunlar	Çözüm Önerileri
Genel Problemler	
Kurumlar arası iletişimsizlik öğrencilerin kayıt ve başvuru süreçlerinde problemler yaşamasına sebep olabiliyor. Ör. YTB bazı belgeleri kabul ediyor, aynılarını MEB kabul etmiyor. Bazı okullar, kendi TÖMER'i dışında TÖMER belgelerini kabul etmiyor.	YTB'nin Ankara'da ilgili kurumlar ile iletişime geçmesi ve bu problemin çözümünü sağlaması gereklidir. Problemin çözülemediği durumlarda öğrencilere bilgi verilmelidir.
Kamu kurumlarının istedikleri belgeleri, gerekli bilgileri tek seferde söylememeleri öğrencilerin hazırlıksız yakalanmasına sebep olmalıdır.	Türk vatandaşlarının da karşılaştıkları ve alıştıkları bu problemin uluslararası öğrencilerin hayatlarına daha derin etkileri olduğu ilgililere hatırlatılmalıdır.
Kamu kurumu çalışanları ile iletişimsizlik problemleri yaşanmaktadır.	Sadece dil ile değil kültürel olarak da yaşanan iletişimsizlik için kamu kurumlarında düzenli bilgilendirme ve hatırlatmalar yapılmalıdır.

İl Göç İdaresi

İl Göç İdaresi ile iletişim ve entegrasyon problemi yaşanmaktadır.	İl Göç İdaresi personel ve yönetiminin uluslararası öğrenciler ve problemleri ile sahiplenici bir ilişki kurmasını temin edecek somut çalışmalar yapılmalıdır.
Sebebi bilinmeyen şekilde öğrencilere farklı sürelerde öğrenci ikamet izni verilmektedir.	Öğrencilere verilen ikamet izinlerinin, özel bir durum olmadığı müddetçe standartlaşması temin edilmelidir.
İkamet izni sonrası verilen kimliklerde öğrencilerin isimleri yanlış yazılmaktadır.	Öğrenciler başvurularında farklı kurumlardan aldıkları belgeleri teslim etmiş olsalar da genellikle Göç İdaresi personelinin dikkatsizliği kaynaklı yaşanan bu problem için personellerin katı bir şekilde uyarılması gerekmektedir.
Verilen ikamet kimlik kartlarında çip bulunmaması sebebiyle bazı E-devlet işlemlerini yapmaları engellenmektedir.	E-devlet ve kimi bankacılık işlemlerinde ancak çipli kimlikler ile yapılabilecek işlemler yaygınlaşmaktadır. Bu nedenle ikamet kimlik kartlarının çipli bir şekilde hazırlanması temin edilmelidir.

Evli öğrencilerin ailelerine ikamet izni ve rilmemesi durumu ile karşılaşmaktadır.	Ayrıca bir problem bulunmadığı takdirde evli öğrencilerin ailelerinin de ikamet alabilmesi temin edilmelidir.
KYK Yurtları	
Öğrencilerin bir kısmı yazın ülkelerine dönmemekte ve KYK yurtlarında kalmaya devam etmektedir. Yaz aylarında KYK'da yemek çıkmaması ve kaldıkları KYK yurdunun değişmesi sebebiyle problem yaşamaktadırlar.	Yaz aylarında nöbetçi olan yurtlar önceden belirlenmektedir. Bu yurtlarda yemek organizasyonunun da sağlanması için yetkililer ile görüşmeler yapılmalıdır.
Kimi yurtlarda uluslararası öğrenciler çoğunlukla aynı odalara yerleştirilmektedir. Bu durum öğrencilerin bir tür tecrit edilmesini ve Türk öğrenciler ile kaynaşmasına mâni olmaktadır.	Bu yönde genel bir politika olmamakla beraber yurtların sene başlarında bu konuda bilgilendirilmesi ve uluslararası öğrencilerin Türk öğrenciler ile aynı odalarda kalmaları temin edilmelidir.

Sosyal ve Kültürel Problemler

Türkiye'de pek çok kişi uluslararası öğrencilerin Türkiye'ye katkılarından habersizdir.	Bu konuda yerel medyanın teşvik edilmesi ve iyi örneklerin düzenli aralıklarla gündemde tutulması temin edilmelidir.
Öğrenciler şehrin gündelik hayatına yeterince dahil olamama sorunuyla karşılaşmaktadır.	Bu problem sadece uluslararası öğrenciler için değil Türk öğrenciler için de bir problem kalemidir. Çözüm için daha temelden düzenlemeler gereklidir.
Uluslararası öğrenciler, mevcut öğrenci kulüplerinin faaliyetlerine az katılmaktadır.	Bu problemin sebebi karşılıklıdır. Bu nedenle hem uluslararası öğrencilere bu etkinlikler haber edilmeli hem de yerli öğrenciler, hususi olarak uluslararası öğrencileri çağırmayı kendilerine gündem bilmelidir.

İSTANBUL

Çalıştayın İstanbul ayağında farklı bir yöntem uygulanarak İl Göç İdaresi ve SGK'dan yetkililerin öğrenciler ile görüşmeleri temin edilmiştir. Bu amaçla çalıştay salonunda toplanan öğrencilere öncelikle kurum temsilcileri birer sunum yapmış ve ardından öğrenciler hem genel hem de özel problemlerini doğrudan kurum yetkililerine aktarma imkânı bulmuştur.

Bu sayede çok kıymetli bir etkileşim gerçekleştiği gözlemlenmiştir.

- Çalıştaya katılan kurumlar öğrenciler nezdine “ulaşılması zor kurumlar” olarak değerlendirildiği için kurumlar ile öğrenciler arasındaki canlı temas oldukça verimli olmuştur.
- Öğrenciler tekil ve belki basit problemlerine hızlıca ve doğrudan çözüm bulabilmiştir.
- Öğrenciler, çözmekte ya da anlamakta zorlandıkları problemlerin sebep, sonuç ve cevaplarını ya da izahatlarını birinci ağızdan duyma ve dinleme imkânı bulmuşlardır.
- Kurum personelleri, kâğıt üzerinde çözüldüğünü düşündükleri birtakım problemlerin sahada her zaman istedikleri ve bekledikleri gibi çözülmemiş olduğunu birinci elden görme ve dinleme imkanı bulmuştur. Ayrıca öğrencilerin karıştıkları spesifik problemleri doğrudan ilgililere aktarmaları ve ilgililerin de öngöremedikleri problemler ile karşılaşmaları mümkün olmuştur.

Problemler	Çözüm Önerileri
İstanbul'da gerek Türk öğrenciler gerekse uluslararası öğrenciler için yurt ve ikamet sıkıntısı yaşanmaktadır. Bu nedenle YTB, farklı özel yurtlar ile anlaşmalar yapmakta ve öğrencilerin bu yurtlarda kalmasını sağlamaktadır. Öğrencilerin bazıları bu yurtlarda temizlik, Türk öğrencilerle ilişkiler ve beraber yaşam konusunda sıkıntılar yaşadığını ifade etmiştir.	Çözüm önerisi: Bu tür problemler YTB tarafından çözülmesi gerekli problemlerdir. YTB tarafından yurtların denetimi konusunda uygulamalar geliştirilmelidir.

<p>Yeni gelen öğrenciler, üniversite kaydı için belgeleri toplama, düzenleme ve başvurular konusunda üniversitelerden yeterli desteği bulamamaktadır.</p>	<p>Çözüm Önerisi: YTB'nin ve YÖK'ün bu konuda belirli rehberler hazırlaması gerekmektedir. Ayrıca YTB'nin bursiyerleri için gönüllü öğrencilerden bir ekip oluşturması ve yeni gelen öğrencilerin organizasyonunu yapması gerektiği görülmektedir. Bu öğrenciler okullara göre taksim edilebileceği gibi ülkeler bazında YTB temsilcileri belirlemek de mümkündür.</p>
<p>Türkçe eğitimi sırasında sınırlı sayıda devamsızlık hakkı tanınmakta ve üniversite kayıt ve ikamet işlemlerinin uzamasından dolayı devamsızlık hakkının yetmemesi durumu oluşabilmektedir. Öğrenciler devamsızlık haklarını bu süreçler için kullanmakta, bazen tanınan hakkı dd aşabilmektedir.</p>	<p>Kurallar konulurken muhtemel sonuçlarına dikkat etmek elzem. Aynı zamanda zaruri durumlarda kuralların esnetilebilmesine imkân sağlanması gerekmektedir.</p>
<p>İl Göç İdarelerinde çalışan memurların uluslararası öğrencileri sadece belge getiren-götüren, kaçak olarak buraya gelmeyen çalışan insanlar olarak düşündüğü izlenimi edinilmektedir.</p>	<p>Bu düşüncüyü kırmak için üniversiteler ile İl Göç İdarelerinin ilişkilerinin artırılmasını temin etmek bir çözüm olabilir.</p>
<p>Türkiye Bursları tarafından sağlanan aylık burs yeterli olmamaktadır.</p>	<p>Bu konuda Türkiye Burslarının bursları arttırması konusunda bir zorunluluk olmamakla beraber öğrencilere staj veya çalışma imkânı sağlanması gerektiği değerlendirilmektedir.</p>
<p>Bursların zamanında yatmaması farklı gelirleri olmayan bursiyerler için ciddi bir problem oluşturmaktadır.</p>	<p>YTB'nin bu konuda kesin ve net bir uygulamaya geçmesi, problemin kaynaklarını tespit etmesi ve çözmesi gerekmektedir.</p>
<p>Memurların hiçbir yabancı dil bilmemesi problem oluşturmaktadır.</p>	<p>Özellikle yeni gelen öğrenciler Türkçe bilmedikleri için bu problemle karşılaşmaktadır. Bu nedenle ilgili birimlerde ihtiyaç halinde başvurulabilecek en azından bir yabancı dil bilen personelin olması sağlanmalıdır.</p>
<p>ÖNERİ: En az yılda bir kere YTB tarafından merkezî (Ankara) bir buluşma organize edilmeli ve öğrencilerin problemleri dinlenmeli, sorular sorulmalıdır.</p>	

SONUÇ

Dünyadaki uluslararası düzeni oluşturan parametrelerin değişimine bağlı olarak mikro alanlarda da önemli farklılaşmalar gözlemlenmektedir. Küresel güçlerin rekabeti, orta ölçekli güçlere alan açarken, bu değişime hazır olan aktörler de avantajlı hale gelmektedir. Uluslararası öğrenci hareketliliği olgusu da hem küresel düzeydeki değişimin yansıdığı alanlardan birisi olarak belirmektedir.

ABD, İngiltere, Kanada gibi ülkeler hala en fazla uluslararası öğrenci çeken ülkeler olmaya devam etmekle birlikte, son yıllarda Türkiye uluslararası siyasette etkin olma iddiasına paralel olarak uluslararası öğrencilere ev sahipliği yapma konusunda da dikkat çekici bir noktaya gelmiştir. Bu anlamda 2025'teki verilere göre Türkiye dünyada en fazla uluslararası öğrenci barındıran ülke sıralamasında 8. ülke konumundadır. Bu istatistiğe bakıldığında dikkat çekici birkaç hususa değinmek gerekir. Birincisi, GSMH sıralamasında Türkiye'nin kendisinden daha üst sıralardaki birçok ülkeyi, dahası G8 olarak nitelendiren bazı ülkeleri geride bırakmış olmasıdır. İkincisi bu alandaki rekabete geç girmesine rağmen barındırdığı uluslararası öğrenci sayısının giderek artmış olmasıdır. 2016'da 72 bin civarında olan uluslararası öğrenci sayısı, 2024'te yaklaşık %500'lük bir artışla 337 bini aşmıştır. Üçüncüsü, Türkiye'yi tercih eden uluslararası öğrencilerin dünyanın her bölgesinden geliyor olmasıdır. Bu dağılım, Türkiye'nin tercih edilmesinde birçok kriterin etkin olduğuna işaret etmektedir. Özellikle, bu çalışmanın da dahil olduğu son dönemde yapılan araştırmalar, eğitim imkanları ile birlikte Türkiye'nin sahip olduğu dini, kültürel, sosyal özellikleri sebebiyle de tercih edildiğini ortaya koymaktadır.

Son olarak uluslararası öğrenci sayısındaki artışa paralel olarak öğrencilerin mezuniyet sonrasında Türkiye'de kalmaya dair istekleri de bu tabloyu tamamlar niteliktedir. Benzer şekilde Türkiye mezunlarının kendi ülkelerine döndüklerinde özel sektör ya da kamu sektöründe üst düzey iş bulma konusunda avantaja sahip oldukları dikkat çeken bir başka noktadır.

Bu pozitif görünümün korunması esastır. Bu açıdan uluslararası öğrenciler konusu pozitif bir ajanda gündemi olarak canlı tutulmalıdır. Başta Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı olmak üzere, Diyanet İşleri Başkanlığı, Diyanet Vakfı, Millî Eğitim Bakanlığı, YÖK, Üniversiteler, Göç İdaresi, KYK Genel Müdürlüğü gibi paydaşların gittikçe tecrübe kazanması sevindiricidir. Bunun yanında söz konusu kurumların, uluslararası öğrencilerin sorunlarının çözülmesine odaklanan daha koordineli çalışma biçimi, öğrencilerin eğitim hayatına katkı yapmakla kalmayacak, aynı zamanda Türkiye'yi bu rekabetçi alanda ön plana çıkaracaktır. Ayrıca uluslararası öğrencilerin yalnızca, adaptasyonlarına, formel süreçlerine ve bu alanlardaki sorunların çözümüne değil, aynı zamanda öğrencilik sırasında ve kendi ülkelerine ya da üçüncü ülkelere dönmeleri durumunda Türkiye'ye katkılarına dair rafine araştırmaların artması elzemdir. Dünya ve Türkiye koşullarının hızlı değişmesi, bu alandaki rekabetin giderek artmasına paralel olarak araştırma süreçlerinin de aynı dinamizmle ilerlemesi gerekmektedir. Bu entegre yaklaşım, dünyanın farklı coğrafyalarından gelen farklı kültür ve aidiyetlere mensup milyonlarca öğrencinin çabasını sinerjiye dönüştürecek ve Türkiye'ye dış politikadaki iddiasına paralel olarak uluslararası öğrenciler konusunda daha rekabet edebilir bir avantaj sağlayacaktır.